

מצוות קידוש השם

המקור למצווה: "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

הגדרת המצווה: למסור את הנפש למוות על קיום המצוות.

יש פסוק סותר: "וחי בהם" - שמשמעותו שצריך לחיות ולא למות. ואם יש מצב של פיקוח נפש - עוברים על המצווה כדי לא למות.

איך יודעים מתי צריך למסור את הנפש, ומתי להתאמץ להשאר בחיים? קיבלנו לכך חוקים במסורת מחז"ל. ("ומפי הקבלה אנו חיינ בכל דברי התורה").

שורש המצווה:

מסירות נפש על עבודת ה', היא הוכחה לכך שאנחנו עבדים שלו. עבדים מוכנים למסור את נפשם עבור אדוניהם, קל וחומר שאנחנו נהיה מוכנים למסור את נפשנו עבור מצוות מלך המלכים, האדון שלנו.

מושגים:

- עבירות חמורות** = עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים 3
- גילוי עריות** = קיום יחסי אישות בין אנשים שאסורים אחד לשני
- יהרג ואל יעבור/יהרג ובל יעבור** = אם יש מצב שאדם צריך לעבור עבירה או למות - הוא ימות ולא יעבור את העבירה
- יעבור ואל יהרג** = אם יש מצב שאדם צריך לעבור עבירה או למות - הוא יעבור את העבירה ולא ימות
- שעת שמד** = תקופה שבו יש גזירות שאוסרות לשמור את התורה. תקופה שהיהדות בסכנה
- בפרהסיה** = בפני עשרה יהודים
- בצנעה** = כמו בצנעה. בסתר. לא הפני 10 יהודים
- הגוי מתכוון להנאתו** = הגוי רוצה שתעבור את העבירה בשביל רווח אישי שלו. לא מעניין אותו עצם זה שאתה עובר עבירה. מעניין אותו שתשרת אותו. לדוגמא - הגוי מבקש שתגנוב בשבילו משהו
- הגוי מתכוון להעבירו** = הגוי רוצה 'להעביר אותך על דתך'. הוא רוצה שתעזוב את הקב"ה ואת המצוות

הכללים:

- אם זה בפרהסיה, אבל הגוי רק מתכוון להנאתו. (לא בתקופת שמד)

יהרג ואל יעבור

- 3 העבירות החמורות
- בשעת שמד - אפילו על עבירות ממש קלות.
- שלא בשעת שמד - אם זה בפרהסיה, והגוי מתכוון להעבירו.

יעבור ולא יהרג

- בשאר העבירות
- לא בתקופת שמד
- אם זה בצנעה (לא בתקופת שמד)

פירוט לגבי כל אחת מ-3 המצוות:

עבודה זרה:

אם יאמרו לאדם: "עבוד עבודה זרה או נהרגך" יהרג ולא יעבוד עבודה זרה. אפילו אם בלב הוא ממשיך להאמין בה', והוא עובד את העבודה זרה רק כלפי חוץ- אסור לו לעשות זאת. כדי שמי שרואה זאת לא יחשוב שהוא כופר בה'.

אביזרהא דעבודה זרה

חפצים (אביזרים) שמיוחדים לעבודה זרה.

נאמר: "ולא ידבק בך מאומה מן החרם"- זאת אומרת- אסור להנות בכלל מעבודה זרה.

לדוגמה- עץ אשרה. זהו עץ שעבדו לו ע"ז.

אם רופא אומר לאדם חולה- תביא לי עלים של עץ אשרה מסויימת, בתור תרופה- אסור לאדם לעשות זאת, אפילו אם בגלל זה הוא ימות מהמחלה. כי זה שימוש ב'אביזרהא דעבודה זרה'.

(אם הרופא לא אמר להביא עץ של אשרה דווקא, אבל זה מה שהאדם מצא- לפי דעת בעל ספר החינוך עדיין אסור לו להשתמש בזה. לפי דעת הרב שלו- מותר).

שפיכות דמים

מאיפה לומדים שאיסור רצח הוא ב'יהרג ואל יעבור'?

אומרים חז"ל: "מאי חזית דדמא דידך סומק טפי? דלמא דמה דהוא גברא סומק טפי?"

למה אתה חושב שהדם שלך אדום יותר, אולי הדם של חבר שלך אדום יותר?

אם אומרים לך- תהרוג אותו, אחרת נהרוג אותך, למה נראה לך שהחיים שלך שווים יותר מהחיים שלו?

אולי הוא יעשה בהמשך חייו יותר מצוות ממך, ואז החיים שלו שווים יותר?

□ אם אומרים לקבוצת יהודים- תמסרו אחד ונהרוג אותו, או שנהרוג את כולכם! ימותו כולם ולא ימסרו יהודי מביניהם.

□ אם אומרים לקבוצת יהודים- תמסרו את משה כהן (ז"א אומרים להם שם של אדם ספציפי), ונהרוג אותו, או שנהרוג את כולכם- מותר להם למסור אותו.

גילוי עריות

איך יודעים שאיסור גילוי עריות הוא ב'יהרג ואל יעבור'?

4. מצוות קידוש השם (רצו)

א. הסבר את הסתירה בין הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ובין הפסוק "וחי בהם". (4 נקודות)

ב. (1) הסבר מהי המטרה של גוי "המתכוון להעבירו" ומהי המטרה של גוי "המתכוון להנאתו".

(2) יהודי שכפו עליו לעבור על "שאר עבירות" בפרהסייה (בפני עשרה אנשים) לא בשעת השמד –

כיצד עליו לנהוג אם הגוי "מתכוון להעבירו", וכיצד עליו לנהוג אם הגוי "מתכוון להנאתו"?

התורה משווה בין אונס של נערה מאורסת לרצח. כתוב בתורה: "כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש, כן הדבר הזה (האונס)". אם התורה משווה בין אונס לרצח, אנחנו לומדים שכמו רצח הוא ב'יהרג ואל יעבור', כך גם אונס.

הערות נוספות:

□ לגבי כל המצוות, בכל המצבים- אם הדרישה היא להמנע ממצוה (פאסיביות), כמו- לא ללמוד תורה- ימנע מהמצווה ולא יהרג על זה.

□ יש חסידים יוצאי דופן שהיו נהרגים גם על ביטול מצווה. צריך לדעת שלא כל אחד יכול לפסוק את זה לעצמו. שהרי אסור למסור את הנפש במצבים שזה לא מחוייב על פי ההלכה. כי אנחנו חייבים לשמור על החיים שלנו. מי שסתם מוסר את הנפש- הוא עובר עבירה. רק חכמים גדולים במיוחד מבינים שלפעמים צריך לשם שמירת היהדות, למות גם על ביטול מצווה.

ונוהגת-

בכל מקום ובכל זמן,

בזכרים ובנקבות.

העובר עליה- עובר על מצוות עשה- "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וגם על מצוות לא תעשה: "לא תחללו את שם קודשי"

זו עבירה חמורה מאד, ורק המוות מכפר עליה. אפילו תשובה ויום כיפורים וייסורים לא מכפרים עליה.

שאלות בגרות

אחת מן המצוות שאדם חייב למסור עליה את הנפש ולא לעבור עליה, היא: "עבודה זרה וכל אביזרהא". הסבירו מהי הכוונה במילים "וכל אביזרהא", וכתבו דוגמה אחת ל"אביזרהא".

במקרה שמאיימים על אדם שאם הוא לא יהרוג את חברו, יהרגו אותו – הדין הוא "ייהרג ואל יעבור". הנימוק לדין זה הובא בדרך משל, והוא: "מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי (=מה ראית שדמך אדום יותר? שמא דמו של אותו אדם אדום יותר)". הסבירו בלשונכם את הנמשל. (4 נקודות)

"שאם יאמרו לו לאדם 'עבוד עבודה זרה או נהרגך' – ייהרג ואל יעבדה, ואף על פי שלבו תמים באמונת השם".

(1) הסבר את המקרה ואת הדין שבדברי בעל ספר החינוך. בתשובתך הסבר את הביטוי המודגש בקו.

(2) נמק דין זה.

כתבי את ההגדרה והדין לגבי כל מקרה. העזרי בתרמילון.

הדין	ההגדרה	המקרה
		<p>תביא לי יהודי אחד שאני אהרוג אותו. אם לא- אוריג אותך!!!</p>
		<p>הודעת המלך: מהיום יש חוקים חדשים בכל המדינה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אסור לקרוא בתורה בשבת • אסור ללבוש ציצית • אסור ליטול לולב <p>מי שיעבור על החוקים ישרף למוות!!</p>
		
		

בצנעה 3 עבירות חמורות, מתכוון להנאתו, יהרג ואל יעבור, אפילו על מצווה קלה ואפילו בצנעה, שעת שמד, בפרהסיה, יעבור ולא יהרג, מתכוון להעבירו.